

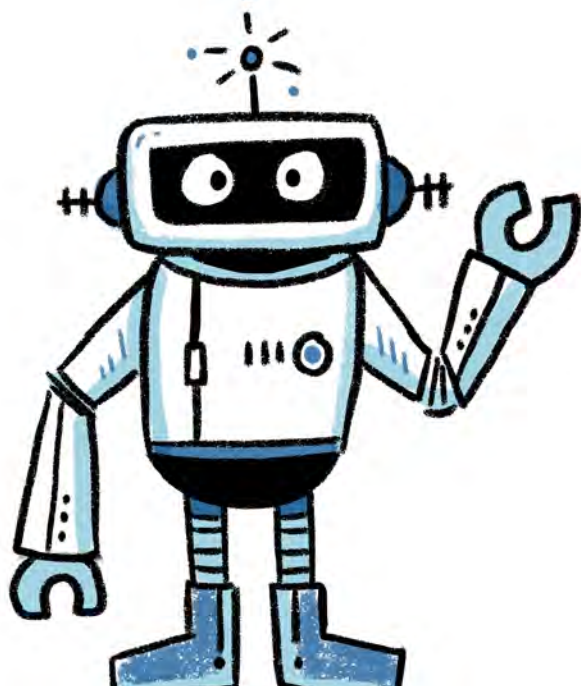
Toekomst- denkers Handboek

KATIE KING

JULIA ROSE
WEST

Toekomst- denkers Handboek

101000110
Ik hoop dat we ook naar
robots gaan kijken in dit handboek.
01101 0010110101101

Toekomstdenkers Handboek

Het beste in het leven bereik, ontwerp, bedenk en voer je uit in teams. Dit werk is dan ook een samenwerking tussen vele partijen: Teach The Future, een stichting met de missie om over de hele wereld het toekomstdenken naar de schoolklas te brengen; de toewijding en inspanningen van **Katie King** (tekst) en **Julia Rose West** (vormgeving) en **Sandy Damashek** (inhoud); en vele leerkrachten, experts en vrijgeveige donateurs die dit boek mogelijk maakten.

Wij vinden het supertof dat jij het boek nu in je handen hebt. Hopelijk helpt het je om je studenten te leren toekomstdenken. Heb je vragen of opmerkingen over dit handboek? Neem dan contact met ons op via hello@teachthefuture.org.

Peter Bishop

Director, Teach the Future Foundation

Erica Bol

Changemaker, Stichting Teach the Future NL / EU

**Met grote dank aan Linda
Hofman voor de vertaling.**

**Teach the
Future .**

Inhoud

Hoe zal de toekomst eruit zien?

Wat kunnen we doen om de toekomst te vormen?

Duik in het toekomstdenkers handboek en vind het uit.

Vier uitdagingen, zestien rondes en heel veel pret!

Uitdaging:
Verken

1

Ronde 01	Kijk op de toekomst	12
Ronde 02	Kijk op het verleden	24
Ronde 03	Bedenk: het spel	32
Ronde 04	Kies een onderwerp om te verkennen	38
Ronde 05	Verdiep je verder	44

Uitdaging:
Verzamel

2

Ronde 06	Vind trends	58
Ronde 07	Trend verloop	66
Ronde 08	Spot trends die bij je onderwerp passen	72
Ronde 09	Bedenk de toekomst	76

Uitdaging:
Verbeeld

3

Ronde 10	"Wat als?"	88
Ronde 11	"Wat als?" op jouw onderwerp	94
Ronde 12	Toekomstwiel	98
Ronde 13	Doordenken op de 'Wat als?'toekomst	104

Uitdaging:
Overdenk

4

Ronde 14	Verwacht, Mogelijk en Wenselijk	114
Ronde 15	Held voor de toekomst	124
Ronde 16	Overdenk de toekomst	130

Pro-tips voor beste gebruik:

Dit heb je nodig

Verzamel de materialen op de lijst ter voorbereiding van de aankomende activiteiten.

Doe het!

Als je dit persoontje van de pagina af ziet wandelen, leg het boek neer, zet een timer en ga aan de slag!

3

MIN

Tijdslimieten

De voorgestelde tijdslimieten zijn slechts suggesties. Voel je vrij om de benodigde tijd aan je groep aan te passen.

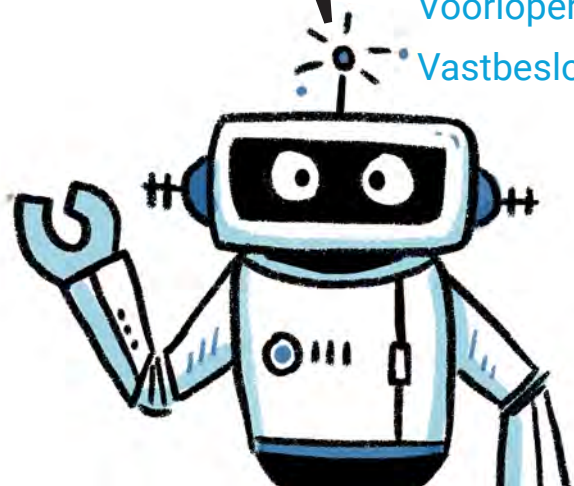
Jouw mening telt!

Feedback wordt gewaardeerd. Neem gerust contact op www.teachthefuture.eu

Begeleidingstips and materialen

Bezoek http://bit.ly/FTP_Supplementary_Dutch om begeleidingstips en alle materialen te downloaden.

BEGELEIDINGSTIP # 1

Volhouder
Dromer
Voorloper
Vastbesloten

Ontwijken
Vertrouwen
Toerist
Zwartkijker
Koppig
Star
Zoeker

Woest
Stug
Onzeker
Gefocust
Ontdekker
Open
Enthousiast

Verloren
Vooruitzien
Wereld-
verbeteraar
Toekijker
Benauwd
Optimist

Uitdaging

1

Verken

jouw uitgangspunt
voor de toekomst en kies een onderwerp om
te onderzoeken

Ronde 01

Kijk op de toekomst

Ronde 02

Kijk op het verleden

Ronde 03

Bedenk: het spel

Ronde 04

Kies een onderwerp om te verkennen

Ronde 05

Verdiep je verder

Welkom bij de **eerste uitdaging** van dit handboek toekomstdenken. Je kan je afvragen: *“Waar gaat het eigenlijk over, dat toekomstdenken?”* Je krijgt nu de kans om dit te **leren**. Je mag zelf een onderwerp **kiezen** dat je wil **verkennen**. Wil je je verdiepen in de toekomst van auto's en transport? De toekomst van voetbal? De toekomst van medicijnen of de toekomst van het leven in de oceaan? **Alles** is **mogelijk**.

Uitdaging één

Verken

Ronde **01**

Kijk op de toekomst

*In deze
ronde ontdek je
dat je op verschillende
manieren naar de
toekomst kan kijken.*

Wat stel je je voor bij de woord 'toekomst'? Waar denk je dan aan? Wat gaat er gebeuren over een minuut, een dag, een week, een jaar, tien jaar vanaf nu, over 500 jaar? De toekomst gaat over dit alles. We gaan samen denken over wat toekomst betekent, zodat we beter begrijpen waar het over gaat: Wat kan er gebeuren? Hoe kunnen we zorgen dat we er klaar voor zijn? En, hoe heb jij invloed op de toekomst?

Stel je je eens voor dat je in een tijdmachine stapt en 20 jaar later uitstapt. Wat zie je dan? Alle antwoorden zijn goed, de toekomst bestaat namelijk nog niet. Wat zou er over 20 jaar gebeurd kunnen zijn als je kijkt wat je nu allemaal in de wereld ziet. **BEGELEIDERS TIP # 1**

.....

Vind je eigen manier om te laten zien hoe jij de toekomst ziet op jouw school, in de wijk, stad of elke andere plaats zoals ziekenhuizen, fabrieken, vliegvelden of een sport stadion. Teken. Maak een collage. Schrijf een verhaal, liedje of gedicht. Wat je wil. Wat zullen mensen doen? Hoe gaat de wereld er anders uitzien? Welke veranderingen kun je je voorstellen?

Teken:

Schrijf:

Vergelijk jouw werk met de tekening of het verhaal met iemand anders. Welke overeenkomsten of verschillen vallen je op? Kijken jullie verschillend naar de toekomst?

Kijk op de toekomst

Iedereen denkt anders over de toekomst, ontdekten we. Dat is prima. Sterker nog, dat kan ons zelfs helpen. Want we kunnen van elkaars Ideeën leren en dat helpt ons om op andere manieren te denken. Je kunt op een aantal verschillende manieren naar de toekomst kijken. We gaan nu verkennen hoe jij naar de toekomst kijkt. **BEGELEIDERS TIP # 2**

Geef aan met welke twee stellingen op deze pagina jij het meest eens bent. ☒ Zet een kruisje in het hokje voor deze stellingen. Onthoud dat er geen goede of foute antwoorden zijn.

- ☐ Wat er gaat gebeuren in de toekomst, **staat meestal al vast**. Dat is dus ook **de richting** die we opgaan. (A) **OF**
- ☐ De toekomst biedt **vele mogelijkheden** en **staat nog helemaal niet vast**. (B)

☐ We hebben **persoonlijk niet zoveel invloed** op hoe de toekomst zal zijn. (C)

OF

☐ We hebben allemaal **zelf een groot aandeel** in hoe de toekomst zal zijn. (D)

Nadat je twee stellingen hebt gekozen waar jij je het meest in kan vinden, pak de letters achter die twee stellingen. Deze plak je achter elkaar. Op de volgende pagina's vind je jouw combinatie van letters en die past bij de manier waarop jij naar de toekomst kijkt.

De schouwer

Schouwers kijken wat er om hun heen gebeurt. Ze zien hoe alle stukjes samen een pad vormen naar de toekomst. Mensen met deze toekomstpersoonlijkheid geloven dat we nu al kunnen zien wat er gaat gebeuren als we maar goed opletten. Ze vinden dat hun rol is om de toekomst te zien, maar niet om de toekomst te vormen.

Schouwers kunnen vaak beter zien wat er in hun omgeving gebeurt dan anderen. Ze zijn bereid om zich hier op aan te passen.

AD

De navigator

Navigators weten waar hun schip heen moet. Ze weten ook dat ze zelf aan het stuur moeten staan om zeker te zijn dat de vaart ook de juiste richting op gaat. Mensen met deze toekomstpersoonlijkheid geloven dat we op pad zijn naar een bepaalde toekomst. Onze beslissingen en acties helpen te bepalen hoe we daar terecht gaan komen.

Navigators hebben vertrouwen en zijn besluitvaardig. Ze willen door goede voorbereiding onzekerheden zo veel mogelijk beperken.

De ontdekker

Ontdekkers zien heel veel mogelijkheden. Ze nemen graag iedereen mee die met hen op pad willen. Mensen met deze toekomstpersoonlijkheid geloven dat de toekomst nog niet vaststaat, maar dat deze vanzelf ontvouwd. Onze individuele acties bepalen niet hoe de toekomst eruit komt te zien.

Ontdekkers zijn vaak dromers en kunnen het beste maken van elke situatie.

De cartograaf

Cartograven hebben een hele zee van mogelijkheden voor zich. Zij bepalen de route van het schip en beslissen het eindpunt. Mensen met deze toekomstpersoonlijkheid geloven dat de toekomst vol mogelijkheden is en dat je deze zelf vorm kan geven door jouw beslissingen en acties.

Cartograven hebben verbeelding, zijn optimistisch, sterke leiders en bereid om aan het roer te staan.

3

MIN

Kijk naar jouw kijk op de toekomst en vergelijk het met de kijk van anderen. Het is belangrijk te onthouden dat er veel verschillende manieren zijn om naar de toekomst te kijken en dat niet iedereen dat dus op de zelfde manier doet als jij. Net zoals sommige mensen heel bij de hand zijn en anderen meer verlegen. Sommige mensen zijn vol grappen en anderen serieus. We hebben allemaal een andere kijk op de toekomst.

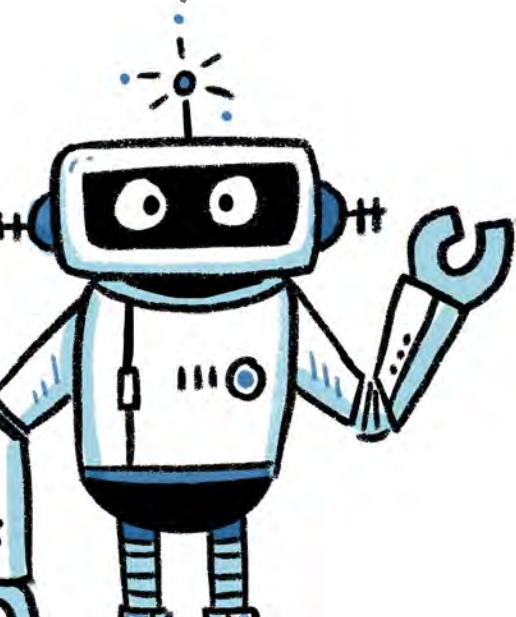
5

MIN

Bedenk hoe jouw kijk op de toekomst je gaat helpen als je zelf beslissingen moet maken over je eigen toekomst. Wat in jouw visie gaat je helpen?

Ik ben geprogrammeerd
om maar op een manier te kijken.
Ik had geen flauw idee dat mensen
op allerlei verschillende manieren naar
de toekomst (en naar robots) kunnen
kijken 01101 0010110101101

5

MIN

Kies een manier van kijken naar de toekomst die anders is dan die van jou. Vertel hoe die andere manier van kijken ook kan helpen als je nadenkt over de toekomst.

Uitdaging één

Verken

Ronde 02

Kijk op het verleden

*In deze
ronde kijk je terug
naar het verleden en
denk je na over hoe het
leven nu anders is.*

Nadenken over hoe de toekomst anders is dan vandaag, is niet altijd makkelijk! Omdat we zo gewend zijn aan hoe het nu is, maakt dat het lastig om ons voor te stellen dat het heel anders kan zijn.

Het helpt om dan terug te kijken naar het verleden toen je opa en oma of andere oude mensen net zo oud waren als jij. Dan realiseer je je pas hoe anders het vroeger was en hoe alles veranderd is.

WAT JE NODIG HEBT

Schrijfspullen

Flipover of whiteboard met 5 rijen. Benoem elke rij als volgt: Samenleving, Technologie, Economie, Ecologie, Politiek (op pagina 30 en 31 staat een voorbeeld).

Post-its

Kijk op het verleden

Deze foto's van vroeger geven ons aanwijzingen hoe het leven vroeger was. Gebruik ze om te begrijpen hoe het leven sindsdien is veranderd.

BEGELEIDERSTIP #3

// Ziekenhuizen
zijn veranderd...
vroeger wisten de
dokters nog niet wat
de oorzaken waren van
veel ziekten //

15
MIN

Ontdek de verschillen tussen het leven nu en het leven vroeger. Schrijf 5 verschillen op. Elk verschil schrijf je op een andere post-it

HOE IS
TRANSPORT
VERANDERD?

HOE ZIJN ZIEKENHUIZEN EN GEZONDHEIDSZORG VERANDERD?

HOE IS SPORT VERANDERD?

HOE IS SCHOOL VERANDERD?

Wat is er het meest veranderd?

Om ons te helpen om te bedenken wat er is veranderd in het verleden en wat er gaat veranderen in de toekomst, hebben we een lijstje gemaakt. Deze lijst heet STEEP en staat voor Samenleving, Technologie, Economie, Ecologie en Politiek.

Deze woorden staan voor de gebieden waarin veel is veranderd in het verleden en waar waarschijnlijk ook veel gaat veranderen in de toekomst. De STEEP lijst helpt ons te herinneren dat er veel soorten veranderingen kunnen plaatsvinden in de toekomst. Voordat we gaan bedenken wat er in welk gebied gaat veranderen, gaan we eerst ontdekken waar de verschillende STEEP gebieden voor staan.

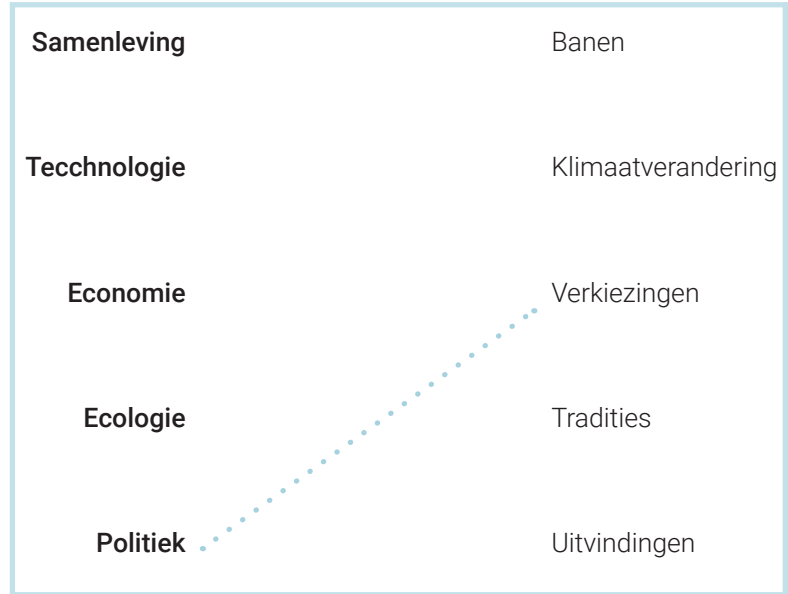
BEGELEIDERSTIP # 4

 5
MIN

Verbind de woorden in het kader. Welk woord hoort bij welk STEEP gebied?

Samenleving
Technologie
Economie
Ecologie
Politiek

Sommige woorden passen misschien in meerdere gebieden.

 5
MIN

Kijk nog eens naar je post-its met verschillen. In welke STEEP gebieden past elke van de plakkers het best? Plaats nu alle post-its bij de verschillende STEEP gebieden. Kies een maatje en kijk of je op de hele STEEP lijst ontwikkelingen hebt. Je verschillen kunnen in verschillende STEEP gebieden passen.

Samenleving

Technologie

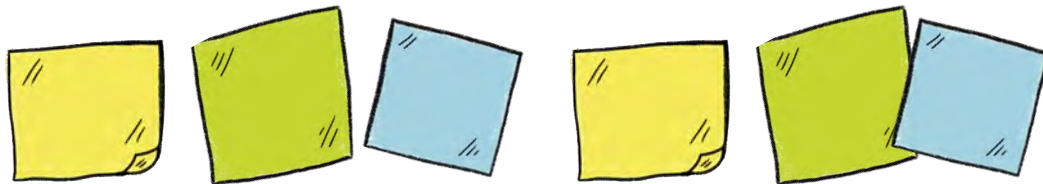
Economie

Ecologie

Politiek

Kijk waar jij en de anderen jullie post-its geplaatst hebben. Geef antwoord op de volgende vragen en bespreek ze met de groep.

In welk STEEP gebied lijken de meeste dingen veranderd?

Welke het minst?

Kan je nog veranderingen bedenken in het STEEP gebied met het minst aantal post-its?

Gebaseerd op wat je nu weet, welk STEEP gebied lijkt het meest te veranderen als je naar de komende tien jaar kijkt?

Uitdaging één

Verken

Ronde **03**

Bedenk: Het spel

*In deze ronde ga
je een toekomstverhaal
maken!*

Nadenken over de toekomst kan soms lastig zijn omdat het niet zo eenvoudig is om je dingen voor te stellen die nog niet gebeurd zijn. Om onszelf en anderen te helpen om over de toekomst na te denken, schrijven we scenario's, verhalen over de toekomst. Dat helpt om je van alles voor te stellen dat zou kunnen gebeuren. Die verhalen werken beter dan dat je er alleen maar over nadenkt. Je zal een aantal van deze toekomstverhalen zelf gaan schrijven als je met dit handboek bezig bent. Daar gaan we nu mee beginnen.

Dit spel zal ons helpen om met creatieve verhalen over de toekomst te bedenken. Dit helpt je om straks ook een goed verhaal te schrijven voor je eigen onderwerp.

BEGELEIDERSTIP # 5

DIT HEB JE NODIG

Verbeeldingskaarten (download en print van ftplaybook.com)

Lijntjespapier

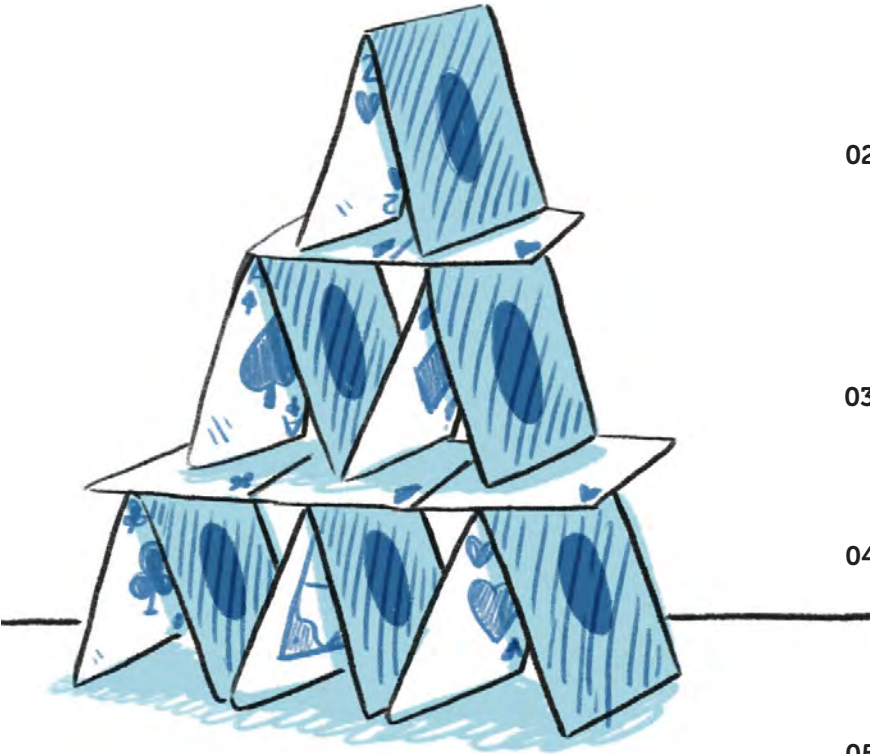
Schrijfspullen

Begrijp het spel. Je hebt zes type kaarten.

- **Categoriekaarten** – Deze kaart vertelt je wat voor een soort verhaal je gaat schrijven. Voorbeeld, de kaart vertelt je dat je een grappig of eng verhaal schrijft. Of een verhaal dat waarschijnlijk echt kan gebeuren.
- **Jaarkaarten** – Deze kaart vertelt je in welk jaar jouw verhaal plaatsvindt. Bijvoorbeeld, de kaart vertelt je dat verhaal plaatsvindt in 2025 of in 2050.
- **STEEPkaarten** – Deze kaart vertelt je welk gebied van het dagelijks leven je mee moet nemen in je verhaal. Bijvoorbeeld, de kaart vertelt je dat je een verhaal schrijft over een sociaal onderwerp of bijvoorbeeld over samenleving, techniek, economie, ecologie of politiek.
- **Veranderkaart** – Deze kaart vertelt je welke verandering jouw verhaal beïnvloedt. Bijvoorbeeld, de kaart vraagt je te bedenken wat er gebeurt als ‘het gebruik van virtual reality is toegenomen’ of de kaart vraagt je om na te denken over ‘wat gebeurt er als bepaalde diersoorten uitsterven?’
- **Persoon/Plaatskaarten** – Deze kaart vertelt je een persoon of plaats die je gebruikt in je verhaal. Bijvoorbeeld de kaart vertelt je dat in je verhaal soldaten op de planeet Mars zijn.

- 01 Om te beginnen leg je alle kaarten per type in een eigen stapel. Je wijst een scheidsrechter aan. Deze scheidsrechter bepaald wie de winnaar is van een ronde.
- 02 De kaarten vertellen de spelers in welke **categorie** een verhaal speelt, het **jaar** waarin het plaatsvindt, Het **STEEPgebied** van het verhaal, de **verandering** die heeft plaatsgevonden en welke **plaats** of **persoon** in het verhaal mee speelt.
- 03 De spelers schrijven nu ieder hun eigen verhaal op het lijntjespapier, waarbij ze alle elementen van de kaarten gebruiken in het verhaal.
- 04 Elke speler leest zijn of haar verhaal voor. De scheidsrechter beslist welk verhaal het best voldoet aan de categorie van deze ronde. Deze schrijver mag zichzelf de ronde winnaar noemen.
- 05 De winnaar wordt nu de scheidsrechter en het spel begint opnieuw.

Voorbeeld verhalen

Het is 2027 en onze politiek ziet er totaal anders uit dan dat het was. We konden ons niet voorstellen dat de overheid en technologiebedrijven robots zouden uitvinden die menselijke soldaten zouden kunnen vervangen. Hierdoor raakten in oorlogen geen mensen meer gewond. Maar door die robot raakten ook heel veel mensen hun banen kwijt en moesten deze mensen weer in fabrieken werken. Er is dus een discussie ontstaan of we wel door moeten gaan met die robotsoldaten.

Jaarkaart:
2027

STEEPkaart:
Politiek

Veranderkaart:
Wat gebeurt er als soldaten door robots worden vervangen?

Persoon/Plaatskaart:
Fabrieken

Jaarkaart:
2020

STEEPkaart:
Samenleving

Veranderkaart:
Wat als yoga een normale
activiteit was op scholen?

Persoon/Plaatskaart:
Mobieltjes

In het jaar 2020 is yoga overal ter wereld populair. Yoga is een onderdeel geworden van ons sociale leven. Scholen beseften dat yoga helpt om de concentratie van leerlingen te verbeteren, dus nu doet iedereen verplicht elke dag yoga in de klas. Het plan was om yoga vooral in te zetten om leerlingen te helpen rustig en geconcentreerd te blijven. Maar ze kwamen er achter dat yoga ook heel goed helpt om leerlingen van hun mobieltje los te weken waardoor ze nu ook voor ander vermaak kiezen dan te chatten. Ze organiseerden zelfs een internationale handstand-dag samen met scholen over de hele wereld!

Sla je slag! Speel het spel!

Uitdaging één

Verken

Ronde **04**

Kies een Onderwerp om te Verkennen

*In deze ronde kies
je een onderwerp waarop jij je
toekomstverkenning richt*

WAT JE NODIG HEBT

Mensen vragen vaak: “Hoe zal de toekomst eruit zien?” Dat is een grote vraag. Je leert nu hoe je met deze vraag om kunt gaan. Een van de redenen waarom het een uitdaging is om over de toekomst na te denken is dat die toekomst nogal groot is. De toekomst gaat over alles in het leven. Dus in plaats van dat we toekomst bestuderen vanuit alles, is het handiger om een onderwerp in die toekomst te bestuderen. Welk onderwerp ga jij kiezen? Het is aan jou!

Een bal die makkelijk en veilig in de klas rond kan gooien (denk bijvoorbeeld aan een strandbal). Op die bal schrijf je met een watervaste stift de volgende vragen:

- Wat hoop je dat de technologie kan doen in de toekomst?
- Hoe zou de toekomst eruit zien als alle computers en telefoons zouden worden verbannen? Hoe sta je dan in contact met andere mensen?
- Welk probleem hebben we in 20 jaar wel opgelost als we met ons allen maar hard genoeg werken?
- Welke uitvinding zou van de wereld een betere plaats maken?
- Als je in de toekomst een nieuwe samenleving op een andere planeet zou mogen vormen, welke regels zou je dan invoeren om te zorgen dat het een fijne plaats wordt om te leven?
- Hoe oud ben je over 20 jaar? Op welke manier ben je dan nog steeds dezelfde? En op welke manier ben je veranderd?

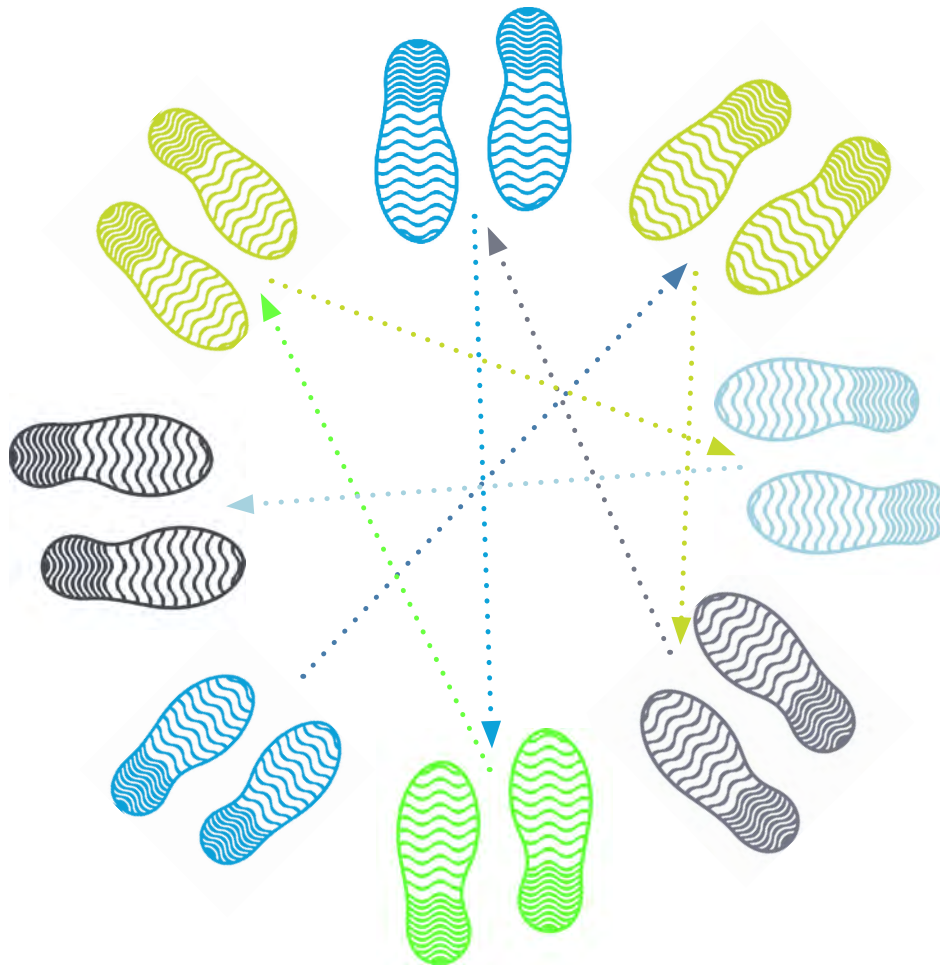
Aan de bal

Je kan de toekomst verkennen op bijna alles. Je gaat veel tijd stoppen in onderzoek naar je onderwerp, zodat je anderen kunt helpen het te begrijpen en te denken aan andere mogelijke toekomsten. Daarom is het belangrijk dat je een onderwerp kiest dat je nieuwsgierigheid aanwakkert. Dit spel helpt je om na te denken over dat onderwerp.

BEGELEIDERSTIP # 6

15
MIN

Ga met zijn allen in een cirkel staan. Een van jullie maakt aantekeningen. Pak de vragenbal die je gemaakt hebt. Je gooit de bal van de ene naar de andere persoon. Iedereen die de bal heeft, beantwoordt de vraag die het dichtst bij de rechterduim staat geschreven. Diegene die aantekeningen maakt houdt een lijst bij van alle ideeën die zijn gedeeld. Ga door totdat iedereen één of twee vragen heeft beantwoord.

10
MIN

Kijk naar de lijst met ideeën die uit het spel kwamen. Bespreek met de groep welke onderwerpen interessant zijn voor een toekomstverkenning.

Maak deze tabel compleet door tenminste twee voor jou interessante onderwerpen bij elk STEEPgebied in te vullen. Bijvoorbeeld in de rij met 'samenleving', zou je kunnen schrijven, "de toekomst van digitaal onderwijs." In de rij met 'Technologie', zou je kunnen schrijven, "de toekomst van ruimtereizen."

BEGELEIDERSTIP #7

Samenleving

DE TOEKOMST VAN DIGITAAL ONDERWIJS

Technologie

DE TOEKOMST VAN RUIMTEREIZEN

Economie

DE TOEKOMST VAN HET WERK VAN VERPLEGERS

Ecologie

DE TOEKOMST VAN VOORBEREIDING OP NATUURRAMPEN

Politiek

DE TOEKOMST VAN JEUGDIGE ACTIEVOERDERS

Bekijk je lijst nog eens. Selecteer nu het onderwerp wat je wilt verkennen. Zet een cirkel om dat onderwerp.

Uitdaging één

Verken

Ronde **05**

Verdiep je Verder

*In deze ronde
doe je onderzoek naar de
belangrijkste feiten rondom
jouw onderwerp. Welke vragen
heb je al?*

Je zal veel te weten komen over je onderwerp als je begint met je onderzoek. Waarschijnlijk weet je ook al best wat. Voordat je het onderzoek induikt, beginnen we met dat wat je al weet over je onderwerp. Dit doen we door een woordenwolk.

15
MIN

Schrijf je onderwerp in het midden van de lege wolk op pagina 48 en 49. Schrijf eromheen woorden, ideeën en vragen die bij jouw onderwerp bij je boven komen. Laat je hersenen lekker dwalen en beoordeel je ideeën niet. De uitdaging is om zo veel mogelijk ideeën in zo snel mogelijk op het papier te krijgen. Met al deze woorden maak je een woordenwolk. (Zie het voorbeeld op de volgende pagina.)

BEGELEIDERSTIP # 8

DIT HEB JE NODIG

Internet voor je onderzoek

LUCHTBUS

MINDER VERVUILING

ZWAARTEKRACHT

MOEILIJK

RAMEN

VLIEGENDE

HOGЕ GЕBOUWEN

BEZORGDIENSTEN

PARACHUTE

VEILIGHEID

LANDEN

AUTOMATISCHE

PILOOT

SLECHT
WEER?

WAT DOEN
ROBOTS?

TRANSPORT

BIG DATA

VERKEERSPOLITIE?

SCHONE STRATEN

AUTO's

ZWEVENDE
VERKEERSLICHTEN

SNEL
W

MEER VRIJHEID

VLEUGELS

VERTICALE
VERTREKPUNTEN

ZWEVENDE STEDEN?

ZELF STUREND

Vergelijk jouw woordenwolk met die van je klasgenoot.

Vertel aan elkaar wat je allemaal dacht toen je de woorden opschreef, welke nieuwe vragen er bij je op kwamen en weke interessante verbindingen je vond toen je met de woordenwolk bezig was.

Verken om meer te weten te komen

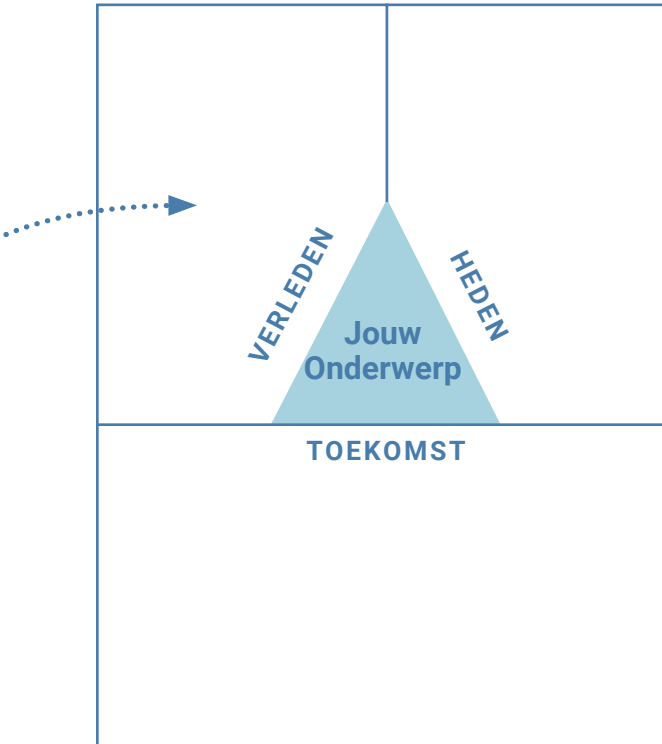
Jouw woordenwolk staat vol met de kennis die je al hebt over je onderwerp. Nu is het tijd omme kennis te vergroten. De toekomst nog niet is geweest daar kunnen we geen gebeurtenissen over vinden. Wat we wel kunnen onderzoeken is wat er in het verleden was en wat er nu gebeurt. **BEGELEIDERSTIP # 9**

Teken het VERLEDEN-HEDEN-TOEKOMST schema op een vel papier. Bij deze oefening richten we ons op het VERLEDEN gedeelte.

We zijn net begonnen met onze verkenning. Je zult niet alles leren over je onderwerp in een dag. Het idee is dat je vandaag start met het begrijpen van wat basisfeiten over het verleden van jouw onderwerp. Hiermee krijg je nieuwe ideeën die je later in je onderzoek verder helpen.

Schema

30
MIN

Zoek op het internet informatie uit het verleden van je onderwerp. Vul in het VERLEDEN gedeelte van je VERLEDEN-HEDEN-TOEKOMST schema met een aantal belangrijke onderzoeksresultaten.

Probeer deze zoektermen:

Historische innovaties en JOUW ONDERWERP

JOUW ONDERWERP mislukkingen

JOUW ONDERWERP geschiedenis

Neem even een pauze van je onderzoek en reflecteer op wat je tot nu toe hebt geleerd

Schrijf op: 2-3 belangrijke feiten over jouw onderwerp.

Schrijf op: 2-3 vragen die je hebt over je onderwerp.

Maak een groepje (Als je kan met mensen die een ander onderwerp dan jij verkennen!). Bespreek wat je tot nu toe hebt geleerd.

Deel 2-3 interessante feiten die je tot nu toe hebt geleerd over je onderwerp.

Schrijf de vragen die je terug krijgt bande groep hieronder op. Ook deze vragen neem je mee in je onderzoek.

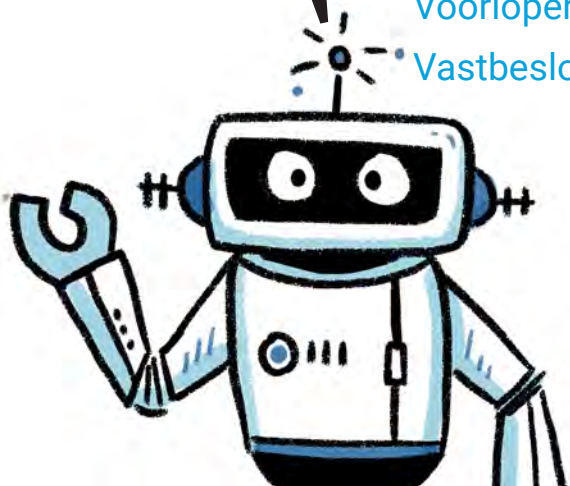
101000110
Welke woorden
beschrijven nu het best hoe jij
over de toekomst denkt?

Volhouder
Dromer
Voorloper
Vastbesloten

Ontwijken
Vertrouwen
Toerist
Zwartkijker
Koppig
Star
Zoeker

Woest
Stug
Onzeker
Gefocust
Ontdekker
Open
Enthousiast

Verloren
Vooruitzien
Wereld-
verbeteraar
Toekijker
Benauwd
Optimist

Uitdaging

2

Verzamel informatie over hoe dingen veranderen en ontdek mogelijke veranderingen die de toekomst zouden kunnen beïnvloeden.

Ronde 06

Vind trends

Ronde 07

Trend verloop

Ronde 08

Spot trends die bij je onderwerp passen

Ronde 09

Bedenk de toekomst

Uitdaging twee van het toekomstdenkers handboek gaat helemaal over veranderingen. We zullen **ontdekken** hoe je op **verschillende** manieren naar veranderingen kunt kijken. Veranderingen die invloed zouden kunnen hebben op de **toekomst**.

Uitdaging twee

Verzamel

Ronde **06**

Trends Vinden

*In deze ronde oefen
je met het opmerken van
trends die invloed zouden
kunnen hebben op de
toekomst.*

We zijn begonnen met na te denken over wat er in het verleden is veranderd. Maar we zijn hier om te leren over de toekomst! Het is veel gemakkelijker om te zoeken naar iets dat is veranderd in het verleden omdat dat al is gebeurd. Ook al is het lastig, het is toch mogelijk om als een detective te speuren naar iets wat mogelijk gaat gebeuren in de toekomst.

Een woord zal heel belangrijk zijn als we onderzoek doen naar de toekomst: trend.

2
MIN

Bespreek: wat is een trend?

Sommige dingen kun je eigenlijk vrij eenvoudig komen te weten over de toekomst omdat ze veranderen volgens een trend. Niet alles volgt een trend en niet alle trends gaan door. Toch, als we trends bespeuren/spotten dan hebben we meer kans om in te schatten wat de toekomst inhoudt.

BEGELEIDERSTIP #10

DIT HEB JE NODIG

Veel kleine alledaagse voorwerpen die je op kunt pakken en verplaatsen in de kamer (Bijvoorbeeld: pennen, potloden, stukjes hardboard, speelgoedjes en paperclips).

Een trend is een constante verandering die plaats vindt in een bepaalde periode. Maar wees alert, trends kunnen verraderlijk zijn. Niet alles wat verandert, is een trend. Om trends op te merken, en om zeker te weten dat het trends zijn, gebruiken we standaardzinnen om trends te beschrijven:

Sinds (datum of gebeurtenis wanneer een trend startte), is (dat wat veranderde) (afgenomen, toegenomen).

Sinds IK EEN IPHONE HEB, is DE TIJD DIE IK MET FAMILIE DOORBRENG AFGENOMEN.

Sinds DE VERKIEZINGEN is DE HOEEVEELHEID POLITIEKE DISCUSSIES DIE IK HOORDE, TOEGENOMEN.

Sinds TESLA DE ELEKTRISCH AUTO POPULAIR MAAKTE, is DE HOEEVEELHEID BENZINE DIE VERKOCHT AFGENOMEN.

5

MIN

Maak tweetallen. Denk samen aan voorbeelden van trends uit je dagelijkse leven. Vul in op de streep:

Sinds 2016 is HET AANTAL VR BRILLEN DIE VERKOCHT ZIJN, TOEGENOMEN.

Sinds _____ is _____

Sinds _____ is _____

Trends, trends overal!

Is het waarschijnlijk dat alle trends voor altijd blijven bestaan? Nee. Is het dan nog steeds nuttig om naar trends te zoeken, over ze na te denken hoe ze zich voortzetten en hoe ze mogelijk de toekomst beïnvloeden? Ja! Hoewel we niet alles kunnen weten, betekent niet dat we dan maar alles moeten negeren. Alles heeft de mogelijkheid om de toekomst te beïnvloeden. **BESELEIDERSTIP # 11**

1
MIN

Maak tweetallen en zoek snel drie voorwerpen in het lokaal.
Neem ze mee.

3
MIN

Beslis waar elk voorwerp voor staat. Als je bijvoorbeeld een potlood hebt gepakt dan kunnen jullie samen beslissen dat het gewoon een pen is. Maar misschien beslissen jullie wel dat dat potlood voor jullie staat voor een wandelstok of een tak van een boom of een telefoonpaal. Voel je vrij om creatief te zijn, maar zorg er wel voor dat jullie objecten voor iets staan dat ook echt bestaat.

5
MIN

Schrijf een trendstelling samen met je partner over je object. Je trendstelling kan zijn gebaseerd op gissen, maar je kan ook iets beweren dat volgens jou gebaseerd is op echte feiten die je weet. Weet je nog? Gebruik de standaardzinnen om de trend te beschrijven.

SINDS DE JAREN 70
IS DE GROOTTE VAN
FAMILIESTAMBOMEN
GEDAALD.

SINDS DE INTRODUCTIE VAN
COMPUTERS IN DE LESSEN
OP SCHOOL IS HET AANTAL
POTLODEN DAT DOOR LERAREN IS
AANGESCHAFT GEDAALD.

5
MIN

Deel tenminste één van je trendstellingen met de groep. Ga door met delen totdat elk koppel tenminste één stelling heeft gedeeld

Opmerken van trends

We hebben gekeken naar trends in de wereld om ons heen. Laten we nu verder speuren, maar nu gaan we dat doen door te lezen. **BEGELEIDERSTIP # 12**

Terugblikken, woordbetekenis en kernbegrippen.

Trend: Constante veranderingen die plaatsvinden in een periode.

Hier zijn wat tips die je helpen trends te herkennen.

Vraag jezelf af: Wat verandert er? Wordt het meer of juist minder? Hoe lang bestaat deze trend eigenlijk al? Is er sprake van een constante verandering over een bepaalde periode?

Ga op zoek naar kernwoorden zoals:

Voortdurend	Trend	Toenemen
Verwachting	Stijgen	Afnemen
Waarschijnlijk	Dalen	Herhalen

Bekijk deze voorbeelden en schrijf dan een trendstelling.

De wereldbevolking nam toe van 3 miljard mensen in 1959 naar 6 miljard mensen in 1999. Dat is een verdubbeling van het aantal mensen in 40 jaar. De laatste berekeningen van het Centraal Bureau van Statistiek (CBS) voorspellen dat de **bevolkingsgroei zal toenemen** in de 21ste eeuw, wel **neemt de groei af**.

Vanaf 1820 is **wereldwijd ongeletterdheid** afgenomen. Daarvoor kon slechts 12% van de bevolking lezen en schrijven. Vandaag de dag is slechts 17% van de wereldbevolking ongeletterd. Volgens het Internationale Instituut van Toegepaste Systeem Analyses, zal rond 2050 slecht 1% van de totale Chinese bevolking niet kunnen lezen of schrijven. In 2010 **is dat nog** 5%.

Volgens uitkeringsinstantie UWV is de **zorgsector** is volgend jaar naar verwachting weer de **grootste banenmotor** van de Nederlandse economie. Afgelopen jaren zijn er in de zorg juist veel **banen verdwenen**. Vorig jaar kromp de werkgelegenheid er nog met zo'n **7000 arbeidsplaatsen**.

Sinds 1959 is DE WERELDBEVOLKING toegenomen / afgenomen.
(tijd) (verandering die plaatsvond)

Sinds _____ is _____ toegenomen / afgenomen.
(tijd) (verandering die plaatsvond)

Sinds _____ is _____ toegenomen / afgenomen.
(tijd) (verandering die plaatsvond)

EXTRA UITDAGING In welke deelgebieden van STEEP vinden deze trends plaats?

Ronde **07**

Trend verloop

*In deze ronde
ga je je creativiteit oprekken
en oefen je je verbeelding met
jezelf voor te stellen hoe de
toekomst eruit ziet als bepaalde
trends voortzetten.*

Wat gebeurt er als een trend voortzet? Zal de toekomst er dan net zo uit zien zoals nu? Nee! Als een trends voortzet, zullen er veranderingen plaatsvinden omdat er dingen meer of minder worden over een bepaalde periode. We weten niet zeker hoe de toekomst er uit komt te zien. We kunnen wel de kennis die we wel hebben gebruiken en natuurlijk kunnen we onze creativiteit inzetten.

Om ons te helpen oefenen met denken over de toekomst, zullen we **trendkaarten** inzetten. Daarmee gaan we nadenken over hoe trends verlopen en invloed hebben op het leven van mensen.

BEGELEIDERSTIP #13

DIT HEB JE NODIG

Trendkaarten (download en print uit ftplaybook.com)

Kies een trendkaart en bespreek de vraag met een klasgenoot.

Meer
mensen
doen een
DNA test

DIT IS EEN TOEKOMST WAARIN

DNA testen zo gewoon zijn geworden als het opnemen van iemand temperatuur. Anders dan een thermometer, die je alleen vertelt of je verhoging hebt, kunnen DNA tests je informeren over heel verschillende dingen over je leven: het soort eten dat we zouden moeten eten en het soort eten dat we juist zouden moeten vermijden, van wie we afstammen, ziekten die we mogelijk krijgen in de toekomst, om maar een paar van die levenszaken te noemen. DNA testen is zo gewoon geworden dat je ook een DNA test nodig hebt om je in te schrijven voor school of om te kunnen solliciteren voor een baan. We delen zelfs ons DNA profiel op sociale media. We weten precies hoe veel we gelijk zijn aan onze familieleden, maar ook weten we de genetische samenstelling van onze vrienden en kennissen.

2
MIN

Schrijf samen met een partner een kort stukje tekst waarin je beschrijft hoe de toekomst eruit ziet als deze trend zich doorzet. Gebruik de vragen op je kaart al hulp om deze toekomst te beschrijven.

DIT IS EEN TOEKOMST WAARIN....

5
MIN

Deel je beschrijving met de rest van de klas. Ga door totdat iedereen zijn beschrijving heeft gedeeld.

De grote trend mix

Over de toekomst nadenken met een trend die doorzet is nuttig. De wereld is echter een rommeltje, vele trends spelen tegelijkertijd. Hoe zou de toekomst eruit zien als we ons een toekomst voorstellen waar vele trends zich verder ontwikkelen? Dat vraagt veel creativiteit van je. Dus zet je verbeeldingsvermogen op zijn uiterste!

BEGELEIDERSTIP #14

.....

2

MIN

Zoek een ander tweetal die een andere trendkaart had.

10

MIN

Bespreek met je groepje van vier:

Hoe zullen deze twee trends samen werken of zullen ze juist elkaar tegenwerken? Beantwoord daarna de vraag op je trendkaart.

5
MIN

Maak samen een schets of beschrijf een beeld dat beschrijft hoe een mogelijke toekomst eruit komt te zien als beide trends zich verder ontwikkelen.

DIT IS EEN TOEKOMST WAARIN....

5
MIN

Deel je beschrijving met de rest van de klas. Ga door totdat iedereen zijn beschrijving heeft gedeeld.

5
MIN

Bespreek met de hele klas:

- Wat is nu een trend als je het uitlegt in je eigen woorden?
- Leg uit wat trends te maken hebben met de toekomst.

Uitdaging twee

Verzamel

Ronde **08**

Spot trends die bij je onderwerp horen

*Ieder van jullie
heeft een voor jullie belangrijk
onderwerp gekozen. Je onderzoekt
de toekomst van dat onderwerp. In
deze ronde krijg je aanwijzingen over
trends die te maken hebben met
je onderwerp.*

Je hebt een voor jouw belangrijk onderwerp gekozen. Je bent nu bezig met het onderzoeken van de toekomst van dat onderwerp. In deze ronde ga je op zoek naar trends die bij dit onderwerp passen. Je kan deze trends op dezelfde manier vinden als toen je las over bevolkingsgroei, auto verkopen en beroepen in de zorg. Het is belangrijk om de trends die met jouw onderwerp te maken hebt te zien, zodat je beter kunt begrijpen hoe dingen na al veranderen en in welke richting.

In deze voorbeelden waren de trends makkelijk te achterhalen. Maar als je onderzoek doet naar jouw eigen onderwerp is het wat onduidelijker. Gelukkig hebben we meer tips die je daar bij gaan helpen. Tips die je helpen trends te 'spotten'.

BEGELEIDERSTIP # 15

DIT HEB JE NODIG

Toegang tot internet.

45
MIN

Zoek informatie op het internet die te maken hebben met trends –veranderingen- die te maken hebben met jouw onderwerp. Plaats de trendstelling bij het VERLEDEN, HEDEN en TOEKOMST schema elke keer als je een nieuwe trend hebt ontdekt. Schrijf tenminste 5 trendstellingen in het HEDEN vak. .

Probeer zulk soort stukjes zin te vinden:

Trends en JOUW ONDERWERP

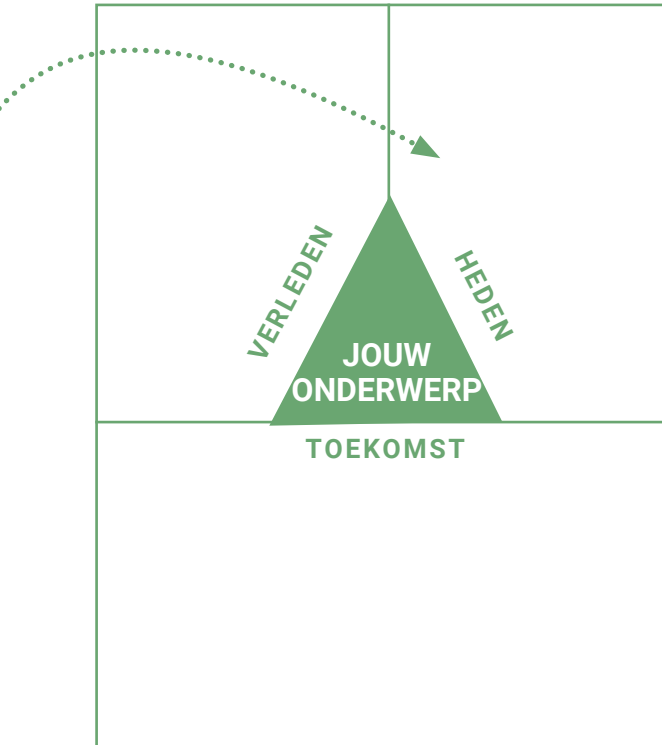
JOUW ONDERWERP en veranderingen door de tijd

JOUW ONDERWERP en patronen

Aansluitende zoek tips:

- Zoek naar grafieken die veranderingen in de tijd laten zien.
- Zoek naar patronen.
- Kijk naar sleutelbegrippen (doorlopend, verwacht, waarschijnlijk, voortdurend, trend, verandering, stijgen, dalen, toenemen, afnemen, herhalend).
- Een verandering hoeft niet al tientallen jaren te bestaan om een trend te zijn. Zoek naar bewijs dat het zich voort gaat zetten.

Schema

Trendstelling

Sinds _____ is _____
 (De tijd die de trend al duurt) (wat is aan het veranderen)

(toegenomen/afgenomen)

Ronde **09**

Bedenk de toekomst

*In deze ronde
begin je met het je voorstellen
hoe de toekomst er uit zou kunnen
komen te zien. Je gebruikt hierbij de
trends die je bij je onderwerp gevonden
hebt en bestudeert wat er gebeurd
als ze zo verder gaan als jij ze
beschreven hebt.*

Je hebt als trends gevonden die te maken hebben met je onderwerp. Nu is het tijd om ze te combineren en om je creativiteit los te laten op de toekomst die er uit die trends voortkomen! Net zoals we met de trendkaarten deden, ga je bedenken hoe het leven van mensen zal veranderen en hoe verschillende trends elkaar beïnvloeden.

.....

Je hebt veel onderzoek gedaan naar je onderwerp. Om je te helpen een keuze te maken welke trends het meest belangrijk zijn, kun je nadenken over onderstaande vragen:

- Welke trends lijkt het sterkst en zou het meest verandering kunnen veroorzaken?
- Welke trends vind je het interessantst?
- Aan welke trend zullen mensen niet zo snel denken als ze over de toekomst van jouw onderwerp nadenken?

Gebruik de antwoorden op bovenstaande vragen om te beslissen welke trends jij uitkiest om mee te nemen naar de volgende stap.

Kies vier trends uit je voorgaand onderzoek en plaats ze hier

Trend 1

Trend 2

Trend 3

Trend 4

Beschrijf de verschillende toekomstën die mogelijk zijn als twee van deze trends elkaar kruisen.

Vul zoveel mogelijk toekomst. Denk hierbij aan:

- Hoe zullen twee trends elkaar versterken of juist afremmen?
- Hoe zou het leven van iemand van mijn leeftijd er uit komen te zien? Hoe zal dat leven verschillen met dat van jezelf?
- Hoe zou ons dagelijks leven veranderen? (Leren, werken, communiceren, stemmen, buiten zijn, reizen, ontmoeten)
- Wat zal er goed zijn als deze trend zich voortzet? Wat zou er slecht zijn als de trends zich voortzet?

In deze toekomsten...

Trends 1+2

☐

Trends 1+3

☐

Trends 1+4

☐

Trends 2+3

☐

Trends 2+4

☐

Trends 3+4

☐

Breng de toekomst tot leven

Je hebt zoveel ideeën over de toekomst. Nu is het tijd om ze tot leven te wekken door er een verhaal van te maken. Door mogelijke toekomst tot leven te brengen met verhalen, maken we ze beter te begrijpen en vooral leuker om over na te denken.

BEGELEIDERSTIP #17

.....

20
MIN

Kies tenminste twee toekomst van de vorige bladzijde die je wil omvormen naar een verhaal. Zet een X in het vakje naast deze trendcombinatie. ☐ Hoe meer combinaties je maakt, hoe interessanter je verhaal zal worden. Daag jezelf uit.

01 Creëer een personage die in deze toekomst leeft.

Wat is zijn/haar naam? _____

Hoe oud is zij/zij? _____

Beschrijf wat belangrijke kenmerken van deze personage. _____

02 Wat gebeurt er met deze personage in deze toekomst? Bedenk tenminste twee gebeurtenissen die plaatsvinden in het verhaal.

Gebeurtenis één: _____

Gebeurtenis twee: _____

03 Hoe gaan de details van je toekomst het leven van je personage beïnvloeden? Denk aan:

Hoe zou het leven van deze persoon verschillen in deze toekomst ten opzichte van als de personage nu zou leven?

Wat gebeurt er in de wereld om deze personage? Denk aan STEEP! _____

Wat vindt je personage fijn aan deze wereld? Waar worstelt deze personage mee? _____

Hoe gaat de personage om met de problemen die hij of zijn tegenkomt in deze toekomst? _____

Maak de verhaallijn

TITEL: _____

Verhaallijn

HET LEVEN IS NORMAAL	EEN GEBEURTENIS VINDT PLAATS EN HAALT HET LEVEN OVERHOOP	HET LEVEN IS MOEILIK
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Bereid je voor op dat je
jouw toekomst aan de groep
presenteert!

EEN ANDERE GEBEURTENIS
VINDT PLAATS EN DE
PERSONAGE OVERWINT HET
ONGELUK

HET LEVEN GAAT VERDER IN
EEN NIEUW NORMAAL

Controleer jezelf! Jouw verhaal....

☐

Legt uit hoe de toekomst van jouw
onderwerp eruit komt te zien als de
trends zich voortzetten?

☐

Geeft details over wat er gaat gebeuren in
de verschillende STEEP gebieden?

☐

Volgt de verhaallijn?

☐

Heeft een titel?

Schrijf jouw verhaal over de toekomst op een
vel papier. Gebruik de verhaallijn om je richting te
geven. Maak dan een tekening van een scene van
je toekomst. Deze tekening helpt mensen om een
zichzelf een beeld te maken hoe die toekomst
eruit komt te zien als trends voortduren.

101000110

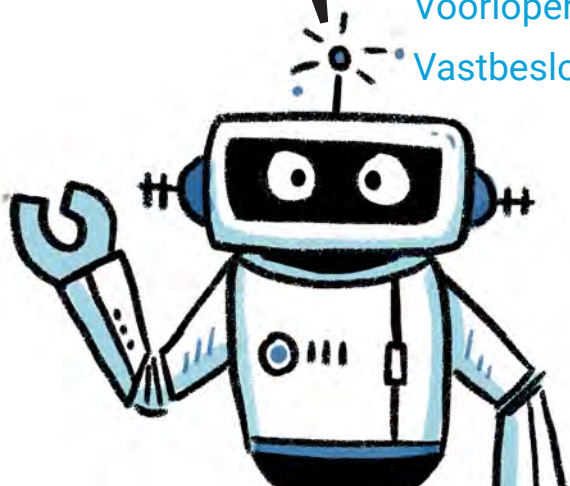
Neem wat tijd om na te denken over hoe jij je voelt over de toekomst. Zet een cirkel om de woorden die daar nu bij passen.

Volhouder
Dromer
Voorloper
Vastbesloten

Ontwijken
Vertrouwen
Toerist
Zwartkijker
Koppig
Star
Zoeker

Woest
Stug
Onzeker
Gefocust
Ontdekker
Open
Enthousiast

Verloren
Vooruitzien
Wereld-verbeteraar
Toekijker
Benauwd
Optimist

Uitdaging

3

Verbeeld

mogelijke
toekomsten gebaseerd op 'Wat als?'

Ronde 10

'Wat als?'

Ronde 11

'Wat als?' op jouw onderwerp

Ronde 12

'Toekomstwiel'

Ronde 13

'Doordenken op de 'Wat als?' toekomst

In **uitdaging 3** van het toekomstdenkers handboek kijken we naar welke toekomsten er **mogelijk zijn** als we ons **‘Wat als?’** afvragen.

Uitdaging drie

Verbeeld

Ronde **10**

"Wat als?"

*In deze ronde
ontwikkel je 'Wat als'
vragen die je mogelijk leiden
tot het verbeelden van een
andere toekomst.*

Je hebt het gedaan! Je hebt een voorstelling gemaakt van een mogelijke toekomst! Dat is fantastisch, maar... wat als de trends waar jij op rekt niet voortzetten? Wat als een gebeurtenis van wereldformaat of een nieuwe ontwikkeling de lijn die de toekomst op gaat verandert? Er zijn vele toekomsten, niet een enkele. Onverwachte dingen gebeuren steeds. Daarom is het zo belangrijk dat je je ook 'wat als?' toekomsten kunt voorstellen.

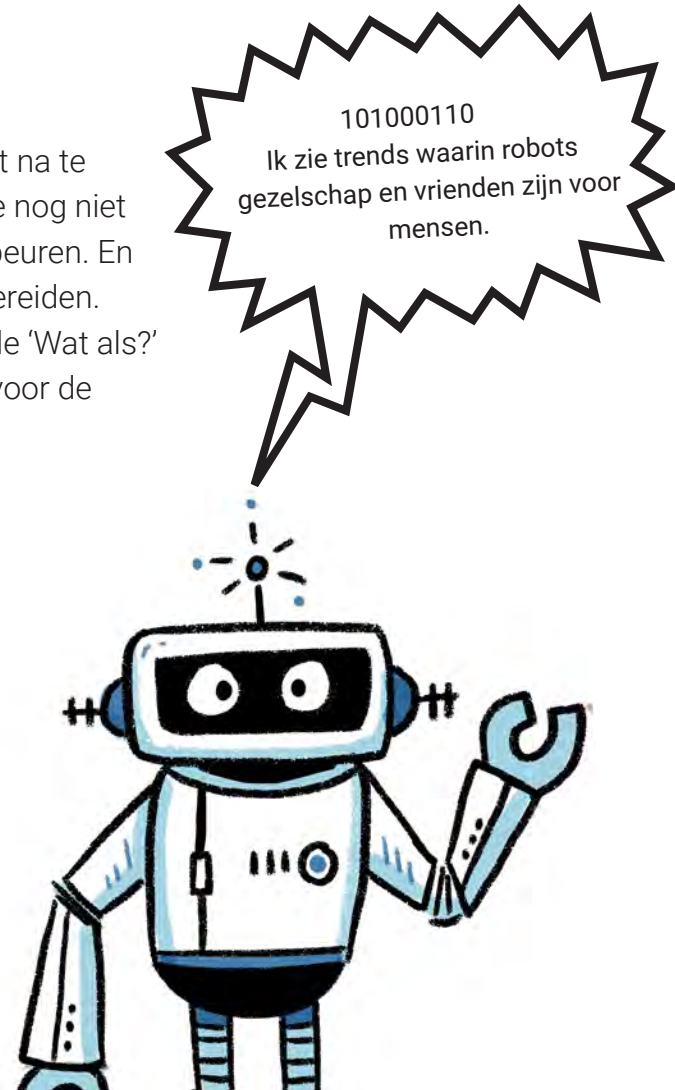
Een 'Wat als' toekomst is een alternatieve toekomst die mogelijk is als de trends, de patronen die we vonden, zich niet voortzetten. Het is iets anders dat zou kunnen gebeuren als onze verwachtingen niet uitkomen.. En dat gebeurt best vaak!

Een onderdeel van wat uitdagend is aan over de toekomst na te denken is dat ook al zien we trends, we weten niet wat we nog niet weten! Er zijn altijd onzekerheden over wat er staat te gebeuren. En sommige gebeurtenissen zijn moeilijk om je op voor te bereiden. Maar we moeten doorzetten! Als we niet nadenken over de 'Wat als?' alternatieven, dan zouden we belangrijke mogelijkheden voor de toekomst negeren. **BEGELEIDERSTIP # 18**

Stel je voor dat iemand je vertelt: 'In de toekomst zal iedereen Virtual Reality' elke dag gebruiken. Sterker nog: de meeste mensen zullen nog nauwelijks in de echte wereld leven.'

Besprek: Welke trends zouden mensen kunnen helpen te denken, dat dit de toekomst van Virtual Reality is?

Veel mensen denken dat de trends van nu zich voortzetten en dat deze de toekomst vormen. Dat is gedeeltelijk waar. Door je 'Wat als?' af te vragen, sta je ook open voor dat er ook nog andere ontwikkelingen zijn en dat de toekomst er toch anders komt uit te zien. De 'wat als?' ronde helpt je om je 'Wat als?' spieren op te bouwen.

BEGELEIDERSTIP #19

10
MIN

Laten we de 'Wat als?' ronde spelen op elkaars toekomst. Maak een groepje van vier. Een persoon begint met de vraag 'Wat als?'. De volgende persoon bouwt verder op de eerste persoon zijn mogelijke toekomst door te zeggen, 'Ja, en wat als...?' Ga het hele groepje rond, en vraag steeds nieuwe 'Wat als?' vragen voortbordurend op het voorgaande toekomstbeeld.

Voorbeeld

***Wat als** 'virtual reality' ervoor zorgt dat heel veel mensen er misselijk van worden, zodat ze het niet meer willen gebruiken? Ja en **wat als** iemand met een pil kwam die ervoor zorgde dat je geen last meer hebt van die misselijkheid door ervaringen in de virtuele realiteit? Ja en **wat als** deze pil er ook voor zorgde dat de virtuele wereld zichtbaar werd in de realiteit bijvoorbeeld als je met een achtbaan gaat of op de trampoline springt?*

5
MIN

Bespreek: hoeveel toekomst hebben jullie nu bedacht? Welke twee toekomstbeelden heb je gehoord die het meest verschillen van elkaar?

Vind bewijs voor 'Wat als?' vragen

Door 'Wat als?' te vragen kun je je veel wildere mogelijkheden voorstellen. Dat is belangrijk omdat mensen vaak zich simpelweg voorstellen dat de toekomst heel veel lijkt op wat er nu al is. Ze vinden het zich moeilijk voor te stellen dat die toekomst totaal anders zou kunnen zijn. Maar toekomstën ontwikkelen zich meestal niet onverwachts. Als we goed kijken, kunnen we bewijzen vinden, ondersteunende ontwikkelingen of feiten, die ons helpen om te weten welke 'Wat als?' vragen we ons moeten afvragen.

BEGELEIDERSTIP # 20

.....

Bespreek met de groep: Kan je bewijs bedenken dat je laat geloven dat één van de 'Wat als?' vragen echt zou kunnen gaan gebeuren?

WAT ALS? WAT ALS?
WAT ALS? WAT ALS?
WAT ALS?

Uitdaging drie

Verbeeld

Ronde **11**

Wat als?' op jouw onderwerp

*In deze ronde,
ga je nadenken over
verschillende mogelijkheden
voor de toekomst gebaseerd
op jouw 'Wat als?' vragen.*

‘Wat als?’ vragen bedenken rondom jouw onderwerp helpt je om je toekomsten te zien die behoorlijk verschillen van de toekomst die je zag in Uitdaging Twee. Door jezelf af te vragen ‘Wat als?’ en daarbij bewijs te vinden die die mogelijkheid ondersteunt, kan je je zeer uiteenlopende toekomsten voorstellen.

BEGELEIDERSTIP # 21

JE HEBT NODIG

Internet toegang

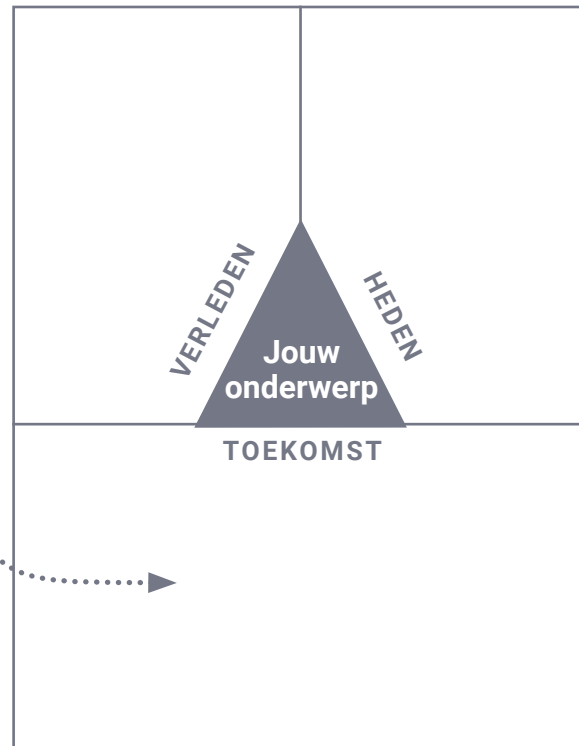
15
MIN

Schrijf tenminste vier 'Wat als?' vragen op rondom jouw onderwerp. Gebruik je VERLEDEN, HEDEN, TOEKOMST schema om het laatste gedeelte, TOEKOMST, in te vullen met 'Wat als?' vragen en bewijs.

- Denk aan iets anders dat zou kunnen gebeuren in plaats van dat je trends zich voortzetten. 'Wat als [iets anders] gebeurt in plaats van?'
- Denk aan grote gebeurtenissen dat invloed hebben op je onderwerp. 'Wat als [grote gebeurtenis] plaats vindt?'
- Denk aan andere dingen die op de wereld gebeuren waar mensen over praten. Waar maken mensen zich zorgen om, hopen op wat wel of juist niet zal gebeuren in de Samenleving, Technologie, Ecologie, Economie of Politiek. Zal een van die dingen invloed hebben op jouw onderwerp? Vraag je zelf steeds 'Wat als?'

BEGELEIDERSTIP # 22

Framework

30**MIN**

Vind bewijs! Nu je 'wat als?' vragen bedacht hebt rondom je onderwerp, heb je bewijs nodig! Zoek op het internet voor bewijs dat de 'Wat als?' toekomst die je bedacht hebt, mogelijk is. Als je zoekt, kijk dan naar 'Wat als?' vragen over je onderwerp die anderen mogelijk gesteld hebben.

**Probeer deze
zinnen bij het
zoeken:**

JE 'WAT ALS?' VRAAG

JE ONDERWERP

en

ENORME MOGELIJKE GEBEURTENIS

JE ONDERWERP

en

BEZORGDEHEID OP DIT MOMENT

Kan

JE 'WAT ALS?' VRAAG

gebeuren?

2**MIN**

Omcirkel één 'Wat als?' vraag met ondersteunend bewijs waarvan jij denkt dat deze tot een interessante toekomst kan leiden.

Uitdaging drie

Verbeeld

Ronde **12**

Toekomstwiel

*In deze ronde
zullen we verkennen wat
er zou kunnen gebeuren als
onze 'Wat als?' vragen tot
leven komen.*

Net zoals allerlei dagelijkse zaken in ons leven consequenties hebben, zullen de gebeurtenissen die we ons voorstellen bij onze 'Wat als?' vragen ook consequenties hebben. Je kan een middel gebruiken die de Toekomstwiel heet om na te denken over de consequenties van een 'Wat als?' vraag. Bij het gebruik kun je tot ideeën komen wat er vervolgens kan gebeuren. Dit helpt ons om ons nog beter voor te stellen wat er gebeurt als onze 'Wat als?' vraag uit komt.

DIT HEB JE NODIG

Flipover papier

Markeerstiften
Of krijtjes

Toekomstwiel over jouw onderwerp

Maak één of meer toekomstwielen over een 'Wat als?' vraag over jouw onderwerp.

BEGELEIDERSTIP # 23

5
MIN

Maak een groepje van vier en pak een flipovervel en stiften of met krijt op de stoep!

30
MIN

Begin met de 'Wat als?' vraag die je koos in de afgelopen ronde. Vraag jezelf af: "wat zou er vervolgens kunnen gebeuren?" Samen met je groep, kom je met 3-4 consequenties. Je schrijft ze allemaal in een bubbels rondom je omcirkelde 'Wat als?' vraag in het midden.

Dan vraag je jezelf: Wat zal er gebeuren als resultaat van de eerste serie van consequenties? Schrijf deze consequenties in een andere laag van bubbels.

Ga door totdat je tenminste vier lagen van consequenties hebt. Denk eraan dat je zowel positieve als negatieve consequenties noemt in één tak van bubbels. Om jezelf te controleren, schrijf een + of een – en de bijbehorende STEEP gebieden bij elke bubbel. Voeg meer bubbels toe als je teveel van één soort consequentie hebt.

Kies de consequenties uit die jij het interessantst vindt of die volgens jou de grootste verandering gaat veroorzaken in de toekomst die je in het begin hebt bedacht

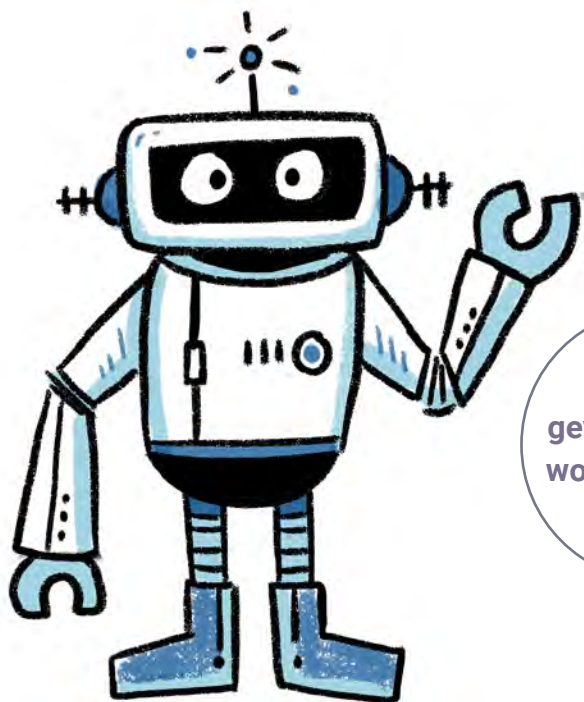
Mogelijke consequenties:

01 _____

02 _____

03 _____

Wat als robots goede vrienden zouden zijn van mensen? Zouden mensen en robots dan minder eenzaam zijn?

Nieuwe technologieën zouden duur zijn om aan te schaffen

Andere types van technologieën zouden zich veel beter beveiligen

Beschrijf één 'Wat als?' vraag

De gevangenissen worden overvol

Hackers worden behandeld als serieuze criminelen

Tech bedrijven bundelen hun krachten om hackers te vinden

Uitdaging drie

Verbeeld

Ronde **13**

Doordenken op de 'Wat als?' toekomst

*In deze ronde,
ga je vanuit je 'Wat als'
vragen, nadenken over
verschillende mogelijkheden
voor de toekomst.*

Nu je nagedacht hebt over 'Wat als?' vragen en over sommige consequenties van deze vragen, heb je een prachtige start om een nieuw toekomstverhaal te schrijven over jouw onderwerp! Net zoals je deed bij je eerste toekomstverhaal, zal je de 'Wat als?' toekomst beschrijven. Deze toekomst zal totaal anders zijn dan je eerste toekomstverhaal. Zoals we weten, de toekomst is nog niet beslist. Als je nadenkt over verschillende toekomsten, bereid je je voor op wat er aan zit te komen.

BEGELEIDERSTIP # 24

Net zoals je gedaan hebt bij je eerste toekomstverhaal, denk door op je 'Wat als?' ideeën om een echte toekomstwereld te creëren. Begin bij het nadenken over een personage; je kan dezelfde personage gebruiken als uit je andere verhaal. Of je kan beginnen met een nieuw personage. Beantwoord de volgende vragen:

01 Creër een personage die in deze toekomst leeft.

Wat is zijn/haar naam? _____

Hoe oud is zij/zij? _____

Beschrijf zoveel mogelijk kenmerken van deze personage. _____

02 Wat gebeurt er met deze personage in deze toekomst? Bedenk tenminste twee gebeurtenissen die plaatsvinden in het verhaal.

Gebeurtenis één: _____

Gebeurtenis twee: _____

03 Hoe gaan de details van je toekomsten het leven van je personage beïnvloeden? Denk aan:

Hoe zou het leven van deze persoon verschillen in deze toekomst ten opzichte van als de personage nu zou leven? _____

Wat gebeurt er in de wereld om deze personage? Denk aan STEEP! _____

Wat vindt je personage fijn aan deze wereld? Waar worstelt deze personage mee? _____

Hoe gaat de personage om met de problemen die hij of zijn tegenkomt in deze toekomst? _____

Hoe zullen de 3 consequenties die je gekozen hebt in je Toekomstwiel je personage beïnvloeden? _____

Maak de verhaallijn.

TITEL:

Verhaallijn

The form features a line graph template for a story arc. The graph starts with a horizontal line on the left, then descends to a valley, ascends to a peak, descends to a deeper valley, and finally ascends to the right. Below the graph, there are three columns of horizontal lines for writing. The first column is labeled 'HET LEVEN IS NORMAAL', the second 'EEN GEBEURTENIS VINDT PLAATS EN HAALT HET LEVEN OVERHOOP', and the third 'HET LEVEN IS MOEILIK'. Each column has five lines for text.

HET LEVEN IS NORMAAL	EEN GEBEURTENIS VINDT PLAATS EN HAALT HET LEVEN OVERHOOP	HET LEVEN IS MOEILIK

Bereid je voor op dat je
jouw 'Wat als?' toekomst
aan de groep presenteert!

EEN ANDERE GEBEURTENIS
VINDT PLAATS EN DE
PERSONAGE OVERWINT HET
ONGELUK

HET LEVEN GAAT VERDER IN
EEN NIEUW NORMAAL

Controleer jezelf! Jouw verhaal....

☐

Legt uit hoe de toekomst van jouw
onderwerp eruit komt te zien als je 'Wat
als' vragen waarheid worden?

☐

Geeft details over wat er gaat gebeuren in
de verschillende STEEP gebieden?

☐

Volgt de verhaallijn?

☐

Heeft een titel?

Schrijf jouw verhaal over de toekomst op een
vel papier. Gebruik de verhaallijn om je richting te
geven. Maak dan een tekening van een scene van
je toekomst. Deze tekening helpt mensen om een
zichzelf een beeld te maken hoe die toekomst
eruit komt te zien als je 'Wat als?' vraag waarheid
wordt.

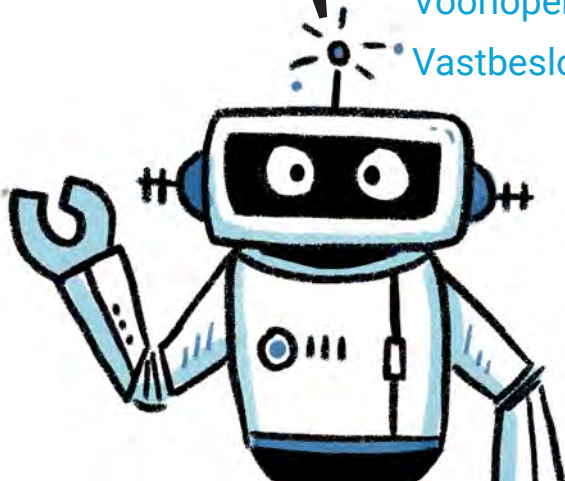
101000110
Welke woorden
beschrijven het best hoe je
nu over de toekomst nadenkt?

Volhouder
Dromer
Voorloper
Vastbesloten

Ontwijken
Vertrouwen
Toerist
Zwartkijker
Koppig
Star
Zoeker

Woest
Stug
Onzeker
Gefocust
Ontdekker
Open
Enthousiast

Verloren
Vooruitzien
Wereld-
verbeteraar
Toekijker
Benauwd
Optimist

Uitdaging

4

Overdenk

Jouw rol in het maken van de toekomst

Ronde 14

Verwacht, Mogelijk, Wenselijk

Ronde 15

De held van de toekomst

Ronde 16

Overdenk de toekomst

Welkom bij **Uitdaging 4** van het Toekomstdenkers Handboek. Hier gaan we **begrijpen welk soort toekomst we willen zien** en waaraan we ons willen **verbinden**. We gaan **actie ondernemen** om die toekomst werkelijkheid te maken.

Uitdaging vier

Overdenk

Ronde **14**

Verwacht, Mogelijk, Wenselijk

*In
deze ronde sta
je stil bij al de mogelijke
toekomst. Je kies welke
verwacht, mogelijk en
gewenst, zijn.*

Bedenk je eens: veel mensen denken nog steeds dat er slechts één toekomst mogelijk is en dat we daar erg weinig aan kunnen doen. Als je je nieuwe toekomstdenkers vaardigheden gebruikt, bewijs je dat ze het niet juist hebben! Door je verschillende toekomsten voor te stellen in het Toekomstdenkers Handboek, je hebt ze laten zien dat er vele mogelijkheden voor verandering zijn. En dat het interessant en nuttig is om over deze toekomsten na te denken.

DIT HEB JE NODIG

Alle 'Wat als' toekomstverhalen borden geplaatst door de hele ruimte.

Alle toekomstverhalen door de hele ruimte geplaatst.

Toekomsten te zien en te vertellen

Sommige van de toekomsten die jij en de anderen hebben geschreven, lijken erg vergezocht. Anderen lijken op nachtmerries of op droomscenario's. Nadat je hebt nagedacht over de toekomst, is het belangrijk om stil te staan en jezelf af te vragen:

Wat gaat volgens mij werkelijk gebeuren?

Wat zou kunnen gebeuren?

Welke toekomst zou ik wensen?

Deze drie vragen te stellen, helpt je om een beslissingen te nemen in je eigen leven en werk(leren) om te toekomst werkelijk te maken die je wilt. Als je door de ruimte loop en leest over alle toekomsten die anderen zich hebben voorgesteld en kijkt naar de verhalen die ze hebben gecreëerd, hou dan die drie vragen in je hoofd.

BEGELEIDERSTIP # 25

Maak kleine groepjes. Presenteer allebei je toekomstverhalen of diegene die jouw favoriet is. Als je naar de andere presentaties luistert, maak aantekeningen in het schema rechts.

Titels van de toekomsten die me **aanspreken**:

Titels of de toekomstverhalen die mij het **meest waarschijnlijk** lijken, dat deze **gaan gebeuren**:

Titels van de toekomstverhalen die me **minder waarschijnlijk** lijken, maar **wel mogelijk**:

Titels van de toekomstverhalen waar ik het **liefst in** zou **willen leven**:

Jouw gewenste toekomst

Je hebt een gevoel bij verschillende toekomsten die jij en de anderen hebben bedacht. Nu is het tijd om na te denken over je eigen voorkeuren en meningen over deze toekomsten.

Waarschijnlijk = meest zeker

Mogelijk = niet meest zeker, maar niet onmogelijk

Wenselijk = wat ik wil

FACILITATOR TIP # 26

.....

2

MIN

Vergelijk jouw aantekeningen met anderen in je groep. Kies een toekomst waarvan meerderen van jullie vinden dat deze het meest zeker is.

5

MIN

Bespreek met je groep:

- Wat maakt deze toekomst waarschijnlijk?
- Wat lijkt er positief aan deze toekomst? Is het positief voor iedereen of voor slechts enkelen?
- Wat lijkt er negatief aan deze toekomst? Is het negatief voor iedereen of slechts voor enkelen?
- Algemeen, zou je graag willen dat deze toekomst zou uitkomen?

2**MIN**

Kies een toekomst waarvan verschillende mensen geloven dat dit de gewenste toekomst is.

5**MIN**

Bespreek met je groep:

- Wat maakt deze toekomst gewenst?
- Wat lijkt er positief aan deze toekomst? Is het positief voor iedereen of voor slechts enkelen?
- Wat lijkt er negatief aan deze toekomst? Is het negatief voor iedereen of slechts voor enkelen?
- Algemeen, zou je graag willen dat deze toekomst zou uitkomen?

Waarschijnlijk = meest zeker

Mogelijk = niet meest zeker, maar niet onmogelijk

Wenselijk = wat ik wil

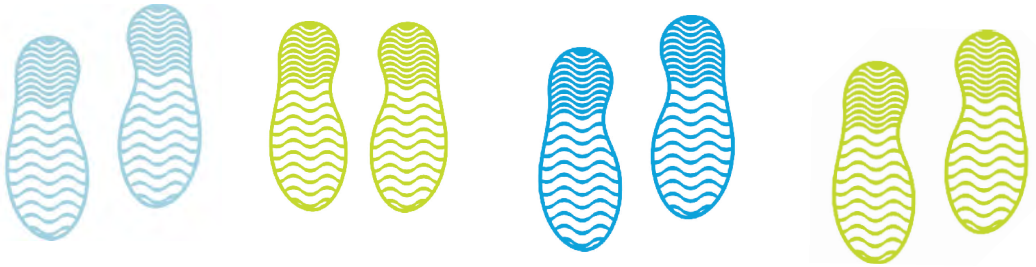
Zelfstandig, denk aan de bespreking met je groep. Wat is hét belangrijkste dat jij zou willen zien gebeuren in de toekomst?

Zelfstandig, schrijf op dat wat je vindt dat moet stoppen te gebeuren in de toekomst.

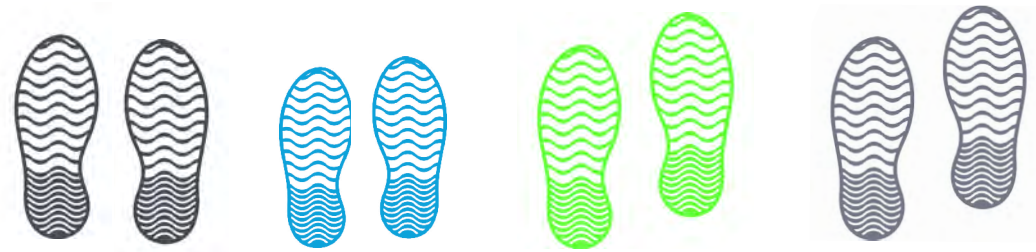

Ga in twee rijen staan. Rij A en Rij B. Ga zo staan dat je tegenover iemand in de andere rij staat. Iedereen kijkt iemand aan. Neem 2 minuten de tijd om aan diegene die tegenover je staat te vertellen waar jij voor staat en wat jij gaat proberen te stoppen in welke toekomst dan ook waar je over leest.

Rij A

Rij B

.....➔

Nadat je je visie hebt gedeeld, de mensen in rij B zetten een stap opzij en staan nu tegenover een persoon verder in de rij. (De persoon aan het eind van de rij B, gaat nu naar het begin van de rij B) Je herhaalt wat je zojuist ook deelde. Deze oefening herhaal je tenminste drie keer.

Uitdaging vier

Overdenk

Ronde **15**

Een held voor de toekomst

*In
deze ronde
beslis je wat een held
voor de toekomst zou doen
om die toekomst te creëren
die je wilt.*

Je hebt kritisch en creatief nagedacht over wat de toekomst zou kunnen betekenen. Je hebt aan anderen verteld waar je voor staat en waar je tegen strijdt. Dus wat wordt het? Hoe gaan we die toekomst creëren die we willen? We hebben een held nodig om dat te doen! Die held, dat ben jij.

BEGELEIDERSTIP # 27

DIT HEB JE NODIG

Veel kleine alledaagse voorwerpen die je op kunt pakken en verplaatsen in de kamer (Bijvoorbeeld: pennen, potloden, stukjes hardboard, speelgoedjes en paperclips). Hoe meer verschillende soorten voorwerpen, hoe beter!

Held van de toekomst manifest

De toekomst is onzeker. Heel veel dingen gebeuren die de toekomst vormen en veel van die dingen liggen niet in mijn macht om te veranderen. Ik heb nagedacht over de toekomst op een manier waarop (nog) niet veel mensen hierover hebben nagedacht. Ik heb het onderzocht, besproken, bedacht, gecreëerd en besloten welke toekomst ik wens. Nu is het mijn verantwoordelijkheid en mijn recht om de stappen te nemen die ik kan nemen om deze toekomst uit te laten komen. Ik zweer dat ik deze verantwoordelijkheid wijs gebruik, om acties te ondernemen die niet alleen goed zijn voor mijzelf maar ook voor anderen. Om mijn integriteit te behouden omdat ik de toekomst vorm. En om altijd de vaardigheden te gebruiken die ik heb geleerd als het gaat om beslissingen te nemen die invloed hebben op de toekomst en de toekomst van anderen.

Het vraagt kennis, integriteit, moed en gevoel voor humor om de toekomst te vormen. Je gaat ze alle vier gebruiken nu je een held voor de toekomst bent en je pad uitstippelt voor jouw reis naar de toekomst. Omdat je morgen al beïnvloedt.

Kies twee voorwerpen van de stapel.

10
MIN

Maak het volgende verhaal af. Gebruik de kennis over wat je hebt geleerd over de toekomst, je integriteit om ook aan anderen te denken, je moed om actie te nemen en je gevoel voor humor om het heldenpad te creëren. Stel je voor dat je je toekomstdoel hebt bereikt en je terug kijkt naar welk pad je hebt bewandeld.

Ik ben een held voor de toekomst! Mijn naam is BRACER en ik ben hier om te getuigen.

Vandaag is het jaar 2027 en we hebben RESPECT VOOR ROBOTS bereikt. Het was

niet gemakkelijk! Ik moest staan voor GELIJKHEID Ik heb veel tegenstand getrotseerd zoals

VASTHOUDENDE OVERTUIGINGEN Gelukkig, had ik mijn BESTE VRIEND die me hielp al

deze tijd. Mijn eerste stap was om te praten met DE MAKERS VAN ROBOTS om hen te overtuigen

dat ROBOTS GEPROGRAMMEERD MOETEN WORDEN VOOR VRIENDSCHAPPEN Toen moest ik

afreizen naar DE ROBOTFABRIEK en VERKOCHT IK EEN ANDER VERHAAL OVER ROBOTS

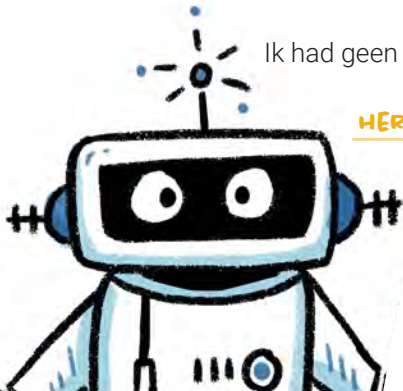
Ik had geen idee dat ik tegen MEER ROBOTS DIE OP MIJ LIJKEN aanliep en HEN moest

HERPROGRAMMEREN VOOR VRIENDSCHAP om mijn reis te kunnen eindigen. Op het eind,

was het mogelijk voor mij om DE TOEKOMST TE ONTWERPEN DOOR ROBOTS

OP DE WERELD TE ZETTEN DIE WAREN GEPROGRAMMEERD VOOR

VRIENDSCHAP EN NIET VOOR WERK.

Ik ben een held voor de toekomst! Mijn naam is _____ en ik ben hier om te getuigen.

Vandaag is het jaar _____, en we hebben _____

_____ bereikt.

_____ *(beschrijving van de gewenste toekomst)*

Het was niet gemakkelijk! Ik moest staan voor _____

_____ *(Dat waar je voor stond in de afgelopen ronde)*

_____ Ik heb veel tegenstand getrotseerd zoals

_____ *(tegenslag om deze gewenste toekomst te bereiken)*

Gelukkig, had ik mijn _____

_____ die me hielp al deze tijd.

_____ *(creatief gebruik van je voorwerp #1)*

Mijn eerste stap was om te praten met _____

_____ *(persoon die invloed heeft op de toekomst die jij kan bereiken)*

_____ om hen te overtuigen dat _____

(punt van actie)

Toen moest ik afreizen naar _____

(locatie)

_____ en _____

(punt van actie)

_____ Ik had geen idee dat ik tegen _____

_____ aanliep en moest

(tegenslag)

_____ om mijn reis te kunnen eindigen. Op het

(creatief gebruik van je voorwerp #2)

eind, was het mogelijk voor mij om _____

(laatste punt van actie!)

5

MIN

Verzamel de hele groep of maak kleine groepjes en laat iedereen zijn eigen verhaal opvoeren over de held van de toekomst!

Ronde **16**

Overdenken van de toekomst

*In deze ronde,
verbindt je je aan drie
dingen die je kan doen en die
helpen om jouw gewenste
toekomst te creëren.*

Nadenken over de toekomst is belangrijk. Te handelen naar het creëren van de toekomst is ook belangrijk. Als laatste uitdaging zal je je verbinden aan een aantal dingen die jij wilt doen om de toekomst te creëren. Dit is gebaseerd op wat je afgelopen tijd geleerd hebt over de toekomst. Je besluit ook wat je volgende reis is op weg naar de toekomst.

Nu is het tijd om jezelf af te vragen: 'Wat heb ik nu eigenlijk allemaal geleerd?' Laten we 'aan de bal' nog eens spelen, maar nu om een idee te krijgen wat we geleerd hebben van het Toekomstdenkers Handboek.

WAT JE NODIG HEBT

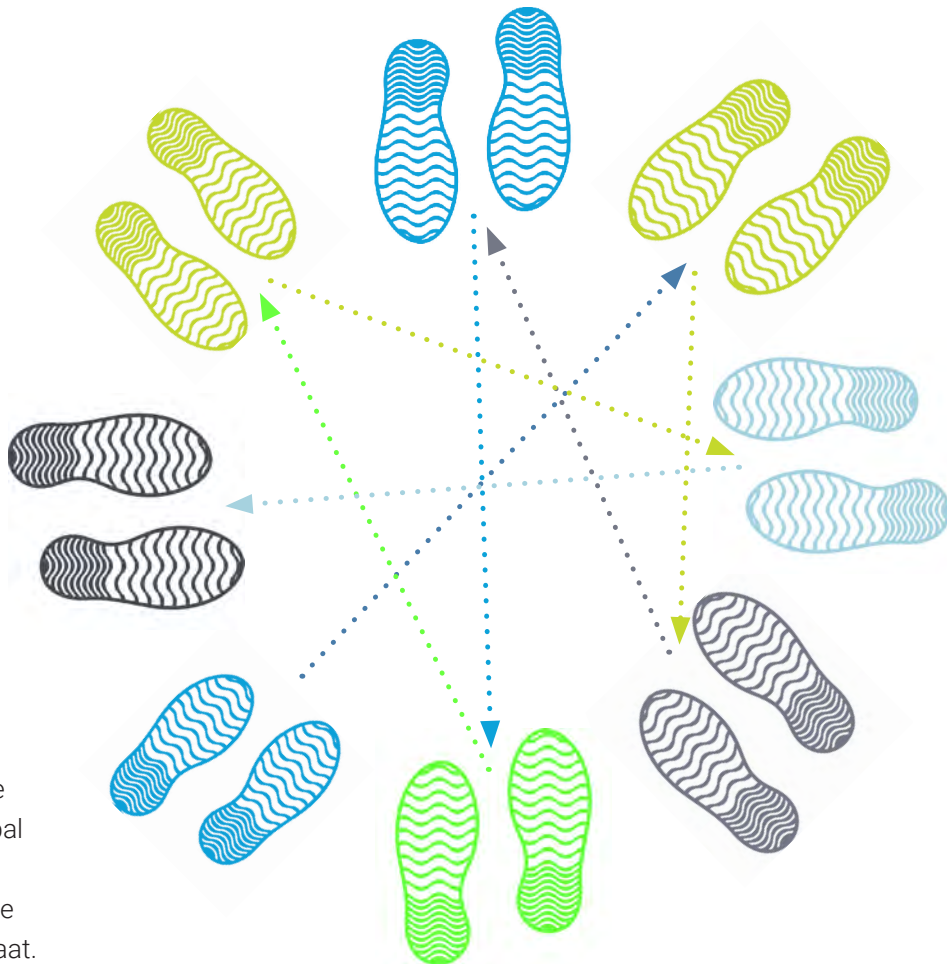
Een bal met de volgende vragen erop geschreven:

- Wat heb je geleerd over de toekomst wat je voorheen nog niet wist?
- Wat heb je geleerd over het heden wat je voorheen nog niet wist?
- Wat is een actie die je nu zou kunnen nemen die zou helpen om de door jouw gewenste toekomst te creëren?
- Wat zou je willen wat andere mensen weten of waar andere mensen aan denken als het gaat om beslissingen maken over de toekomst?

15
MIN

Ga met zijn allen in een kring staan en wijs een notulist aan. Gooi de bal van de ene persoon naar de andere. Elke keer als je de bal vangt, geef je antwoord op de vraag die het dichtst bij je rechterduim geschreven staat.

Ons werk is **pas begonnen**. Als we hopen de **toekomst** te kunnen **vormen** en het beter te maken voor onszelf, anderen en de wereld, dan moeten we nadenken over die toekomst. Niet één of twee keer, maar regelmatig. Terugkijken naar onze toekomstverhalen en het verkennen van nieuwe onderwerpen. **De toekomst komt altijd**. De tijd om onze **toekomstdromen uit te laten komen is nu**.

Schrijf drie dingen op die je vandaag kan doen of in de zeer nabije toekomst om je naar de gewenste toekomst te brengen:

01 _____

02 _____

03 _____

Wie lijkt er veel controle te hebben over of de door jouw gewenste toekomst wel of niet uitkomt? Heb jij enige invloed op die persoon of personen? Hoe zou je meer invloed kunnen krijgen?

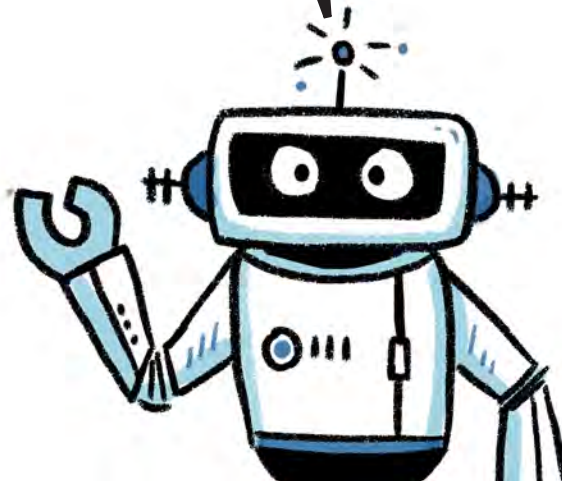
Maak de volgende zin af: Over de toekomst nadenken is _____

Maak de volgende zin af: De volgende keer als ik het Toekomstdenkers handboek door werk, zou ik de toekomst willen verkennen van _____

Volgende maand...

Neem dit toekomstdenkers handboek over een maand nog eens door:

Kijk terug naar je werk in het toekomstdenkers handboek. Beschrijf elk nieuw inzicht of idee dat je nu te binnen schiet wat je nog niet had toen je het werk uit het handboek creëerde. Zijn jouw ideeën om naar je gewenste toekomst toe te werken veranderd?

Volhouder	Toerist	Onzeker	Vooruitzien
Dromer	Zwartkijker	Gefocust	Wereldverbeteraar
Voorloper	Koppig	Ontdekker	Toekijker
Vastbesloten	Star	Open	Benauwd
Ontwijken	Zoeker	Enthousiast	Optimist
Vertrouwen	Woest	Verloren	
	Stug		

ALYSIA LOHMAN

AMBER BOSTON
PETER HAYWARD

KATE ZUELKE
JONETTA ROQUEMORE

MATTHEW HENRY
RICHARD YONCK

KAMILAH HOLMES
ANISA KHANDWALLA

VASHON LEWIS
PAMELA PRICE

GEORGETTE BUBAR

MARIANNE SOLOMON
CHARLES BRASS

SUNNY BELL-DE LA GARZA

ABBY PRIEST

ERICA PEREZ
DUANE MASERGILL

MORTON ROSE

DANK

JE!

MAREE CONWAY
ALMA DIAZ-WU
KIRT CALLAWAY

RIEL MILLER

IKRAM AZAM

EDOUARD KHOUKAZ

THERESA QUINTANILLA

CRYSTAL DURAN

PAMELA JOHNSON

PETER C.
BISHOP

DANIEL
RIVEONG

FRANCISCO
GONZALEZ

JEFFRY ABRAMS

DEANA

DYNISDEANA DYNIS

KATHRYN GARZA

EDUARDO

DE LA PAZ

DAVID JARVIS

EDOUARD KHOUKAZ

Heel veel dank aan de donateurs en mensen die hebben bijgedragen aan dit toekomstdenkers handboek en het hebben mogelijk gemaakt. Ook dank aan de studenten, docenten en personeelsleden van het Fort Bend onafhankelijk schooldistrict, Spring Branch onafhankelijk schooldistrict en Coppell onafhankelijk schooldistrict die hebben geholpen dit handboek tot leven te brengen. ... En Uhhh de toekomst, jij ook bedankt!

RAMON
(RUZ-LIMA)

BRIAN
TUCKER

JOEL

KIMBERLY CAIN

JASON SIKO

MIKKO DUFVA

WILLIAM

BARKER

COSGROVE

SANDY

RENELL GREEN

MOLLY NIPPER

DAMASHEK

JENNIFER CHADWICK

KYLE DUTTON

JOEL TICKNOR

